

*Стасевська О. А.
м.Харків, Україна*

РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Відцентрові тенденції постсучасного світу актуалізують прагнення людини отримати надійний засіб соціокультурної ідентифікації в межах «розщепленої та розколотої» культури. Ознакою сучасного культурного простору є процес руйнації соціальних зв'язків, зміни соціальної структури суспільства, що стало причиною загальної кризи ідентичності особистості. «Масовізація», стандартизація, спрощенство суттєво впливають на процес конструювання ідентичності, «розмивають» чітку окресленість її меж і наповненість. Різні соціальні групи швидко змінюють свій склад і власні кордони, а динаміка та зміст життя сучасного суспільства визначається складною взаємодією їх інтересів; послаблюються зв'язки окремої людини з кожною із означених груп, поглиблюється індивідуалізація; пришвидшується перехід із групи в групу, що й ускладнює процес ідентифікації особистості.

Криза соціокультурної ідентичності безумовно є явищем світового масштабу, а для України вона набула особливої гостроти через культурно-історичну та соціально-політичну своєрідність розвитку країни, що спричинило розгубленість людини щодо ототожнення себе з певними цінностями і вибору духовних орієнтирів. Втрата соціокультурної ідентичності через постійну мінливість системи цінностей частково компенсується злетом національних почуттів. В порівнянні із різними елементами соціокультурної ідентичності національна є більш міцною, тривкою і значно глибше вкорінюється у свідомість. Національна ідентичність – це результат когнітивно-емоційного процесу усвідомлення себе як частини певного народу, нації та відокремлення себе від інших.

Сутність соціокультурної ідентичності полягає у свідомому, вільному, не примусовому прийнятті людиною, соціумом відповідних норм та зразків,

ціннісних орієнтацій. Втім, поряд із конструюванням ідентичності шляхом визрівання в межах самого суспільства існує і інший шлях: конструювання ідентичності сугестивним шляхом. Такий варіант є припустимим, оскільки науково доведено, що не всі особистості здатні самостійно самовизначитись. У такому разі зразком для представників соціуму стає еліта як носій ідентичності. «Штучне» конструювання ідентичності здійснюється державою, зокрема через відповідну політику в освітянській сфері.

Важливим інститутом суспільного розвитку, провідним фактором збереження і відтворення національної культури, дієвим інструментом суспільного єднання є система освіти, зокрема вищої освіти. В контексті тенденцій світового розвитку перед вищою школою України поставлено ключове інноваційне завдання забезпечити – єдність процесів соціалізації та інкультурації особистості, а також культурну спадкоємність в демократичному полікультурному, поліетнічному соціумі.

Історії розвитку вітчизняної освіти демонструє традицію гармонійного поєднання професійної і загальнокультурної компоненти. Однак на початку ХХІ ст. в сфері освіти все більше виявляє себе така особливість як вузька спеціалізація, внаслідок чого вища освіта України поступово втрачає свій статус важливого чинника культурного відтворення. Така особливість негативно позначається на формуванні соціокультурної ідентичності особистості. Вся системи вищої освіти – її пріоритетні цілі, ідеали, набір навчальних дисциплін – постає як процес трансляції соціокультурних цінностей, поведінкових моделей, соціальних настанов. Виховний і навчальний простір вищої школи має наповнюватися цінностями, спільними для всіх членів українського суспільства, які є основою духовно-морального розвитку, особистості, можуть бути визначені як базові національні цінності та критерії соціокультурної ідентичності особистості.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені П. Василенка
Інститут філософії Національної академії наук республіки Білорусь
Харківська організація Національної спілки художників України
Національний центр підвищення кваліфікації працівників освіти
(Республіка Казахстан)

*Присвячується 20 – річчю кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Харківського національного технічного університету
сільського господарства ім. Петра Василенка*

Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи

Сьома Міжнародна науково-практична конференція

28 квітня 2016 року

Харків 2016

ББК 85я73
Н34

УДК 7.01.006.3(477.54)
Н34

Сьома Міжнародна науково-практична конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 28 квітня 2016 р. / Збірник матеріалів. — Харків, «Міськдрук», ХНТУСГ ім. П. Василенка — с. 392 (укр., рос., англ. мов.)

У збірнику представлені матеріали Сьомої Міжнародної наукової конференції: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи
Тематика конференції: сучасні проблеми філософії освіти інноваційної доби; соціальні аспекти педагогіки в системі вищої інженерної та гуманітарної освіти; філософська і психологічна рефлексія феномену творчості; проблеми естетичного виховання в системі духовного розвитку студентів; креативна педагогіка і формування творчих особистостей; культура професійної педагогічної діяльності; сучасні проблеми морального виховання студентської молоді.
Збірник розрахований на пошукачів вчених ступенів і звань, викладачів, науковців.

Редакційна колегія:

- Завстний С. О.** – співголова Оргкомітету член-кор. АПН України, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін ХНТУСГ ім. П. Василенка, д-р філос. наук, професор.
- Патиніч С. М.** – співголова Оргкомітету, академік АПН України, д-р філософії, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Харківської державної академії дизайну і мистецтв.
- Жила В. І.** – проректор з науково-педагогічної роботи ХНТУСГ ім. П. Василенка, професор, канд. техн. наук
- Ковтун В. І.** – народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка, професор, академік, голова Харківської спілки художників України.
- Лозовой В. О.** – Заслужений працівник народної освіти України, завідувач кафедри культурології, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, д-р філос. наук, професор
- Чаплизін О. К.** – завідувач кафедри філософії і політології Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, д-р філос. наук, професор
- Пономарьов О. С.** – вчений секретар Оргкомітету, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами НТУ «ХПІ», канд. техн. наук.

*Редакційна колегія не несе відповідальності за ідеї,
думки та авторське викладання тексту*

©Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка, 2016

Тіщенко Л.М.

Завстний С.О.

Пономарьов О.С.

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ЧИННИКИ ОСВІТИ І ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Надзвичайно динамічний, складний і суперечливий характер сьогодення не тільки істотно змінює зміст і характер індивідуального і суспільного буття людини, але й висуває принципово нові вимоги до системи освіти стосовно забезпечення належної підготовки підростаючих поколінь до успішного життя й діяльності в умовах інноваційного розвитку. Ці вимоги помітно позначаються і на завданнях вищої школи. Крім традиційних завдань з навчання і формування високої якості професійної підготовки майбутніх фахівців та їх виховання помітно посилюються роль і суспільна значущість завдань з їх особистісного розвитку та соціалізації. Йдеться в першу чергу про забезпечення цілісності й системної єдності професійної та соціальної компетентності фахівця, про прищеплення йому системи загальнолюдських життєвих цінностей і почуття особистої відповідальності не тільки за себе, за можливі результати і наслідки його суто професійних дій і рішень, але й за характер розвитку країни, за долю людської цивілізації у цілому й за умови життя прийдешніх поколінь.

Успішна реалізація цих важливих і водночас складних та надзвичайно відповідальних завдань вимагає перегляду концептуальних засад педагогіки вищої школи. Цей перегляд уявляється тим більш необхідним і актуальним, що він відбувається в умовах істотних змін цілей, змісту і характеру освіти, перш за все в умовах широкого використання комп'ютерної техніки й сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Адже вони, з одного боку, істотно розширюють можливості як викладання, так і особливо навчально-пізнавальної діяльності студентів. Але з іншого боку, добре відомо, що будь-які технології, як ще свого часу підкреслював К.Д. Ушинський, мало чого варті, якщо вони не

Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи

Сьома Міжнародна науково-практична конференція

28 квітня 2016 року

Підписано до друку 14.04.2016 р. Формат 60×84¹/₁₆.
Умов. друк. арк. 23,6. Папір офсетний. Наклад 100 прим. Зам. № 115.

КП «Міська друкарня»
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44.
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК, № 3613, від 29.10.2009 р.

ЗМІСТ

Тіщенко Л.М. , Заветний С.О., Пономарьов О.С.

Соціально-гуманітарні чинники освіти і особистісний розвиток майбутнього фахівця (Вступна стаття редакційної колегії).....	3
Андрущенко В.П. Деякі міркування про дискурс освітньої політики (загальний аналіз сучасного рівня дослідження).....	10
Жила В.І., Левкін А.В., Левкіна Р.В. Забезпечення вищих аграрних авчальних закладів інформаційними педагогічними технологіями.....	19
Алексеенко А.П. «Болезнь духа» современного технологизированного человека.....	26
Газнюк Л. М. Познавательный-воспитательный потенциал паломничества....	35
Заветний С.О., Мудрик В.І. Воспитание и управление на стыке эпох Средневековья и Возрождения.....	38
Лозовой В.О. Проблеми реформування університетської освіти	41
Оспанов С.И. «Автопедагогика» и «Автодидактика» как концептуальные основания инновационного самообучения.....	43
Пазиніч С.М. , Ковтун В.І. Естетичне виховання студентської молоді на традиціях народної культури.....	51
Петрушов В.М. Філософське осмислення проблем взаємодії техніки і суспільства в сучасних умовах.....	62
Пономарьов О.С. Потреба філософського осмислення нової освітньої парадигми.....	67
Ручка А.О., Ручка Є.А. Артпедагогіка як інноваційна складова сучасного педагогічного процесу.....	76
Чаплыгин А.К., Сук Е.Е. Быть философом: профессия, призвание или хобби?.....	82

Ярошовець В.І. Філософія як *modus essendi* історії філософії (про необхідність глибокої обізнаності викладача філософії з особливостями історико-філософського знання).....

СЕКЦІЯ 1.

Сучасні проблеми філософії освіти інноваційної доби

1. Кобелєва Д.Л. Учитесь и/или работайте.....	95
2. Колесников М.П. Образование и философия: время кризиса и перемен.....	98
3. Левко А.И. Социально-гуманитарное знание и проблемы высшей школы с позиции классической и постнеклассической философии.....	107
4. Орленко О.М. Управління освітніми інституціями: проблеми та шляхи їх подолання в епоху глобалізації.....	114
5. Пилипенко С.Г., Мошинська О.Ю. , Яковенко К.П. Освіта як турбота людини про себе.....	126
6. Семенова Ю.А. Здоров'я як суспільно-особистісна цінність.....	139
7. Сідак Л.М. Деяко про світоглядні орієнтири в сучасній системі освіти України.....	148
8. Стасевська О.А. Роль вищої освіти у формуванні соціокультурної ідентичності особистості.....	152
9. Фірсова Л.В. Образование в ситуации глобальных вызовов: философский аспект.....	154
10. Чхейло І.І. Інноваційно-культурне середовище ВНЗ як умова самовираження і самореалізації особистості.....	156

СЕКЦІЯ 2.

Соціальні аспекти педагогіки в системі вищої інженерної та гуманітарної освіти

1. Бабіч В.П., Могилко В.О., Яценко О.А. Соціальна сфера і її роль у розвитку суспільства.....	161
--	-----